№ 52. 11 žniŭnia 1916 h. Cena 5 fen.

# HOMAN

BIEŁARUSKAJA WIŁEŃSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty:

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycyi:
M. Stefanskaja 23.

Cena abwieštak:

na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

## TELEHRAMY.

## U aposzni moment.

### 10 žniunia.

Zachodni front:

Artyleryjskaja bitwa miž ruczczom Ankr i Sommaj trywaje z wialikaj siłaj. Sproby anhliczan nastupać kala Bazanten-le-Pti strymany ahniom artyleryi. Czysło pałonnych anhliczan, paczynajuczy ad 8 žniŭnia, dajszło 13 aficeroŭ i 500 sałdatoŭ. Miž Morepa i Sommaj wieczeram i ŭ naczy adbity 8 zajadłych francuskich atak.

Na-prawo ad Maasu, aprycz nieznacznych bitw rucznymi hranatami, piachota nie wystupała.

U bitwie na pawietry i zaszczytnym ahniom žbity 4 aeropłany.

Uschodni front:

Na pałudni ad Smarhoni—znacznaja rabota patruloŭ i artyleryi.

Czyślenyje rasiejskije ataki na Strumieni kala Dubczyncoŭ, na Stochodzi kala Lubieszowa, Bierežczyszcza, Smorhoń, Zareczcza i Witonijcach adbity krywawa. Kala Zareczcza my kontratakaju ŭziali ŭ pałon 2 aficeroŭ i 340 sałdatoŭ. Operacii niewialikich atradoŭ worahoŭ u zawaroci Stochoda niczoha nie dajszli.

Na pałudni ad Załoža siahońnia uźnialisia nowyje bitwy.

Kala Wieleśniowa adbity silnyje rasiejskije ataki, czaściu kontratakami. Tut i na pałudni ad Dniestra zaniaty pawodłuh planu nowyje pazycii.

*Hłaunaja Kamanda Armii.*

„Rossijada".

STOKHOLM. Raskryty wialikije spekulacii na wosku, katorymi zanimaŭsia b. prakuror Synodu Sabler.

Niedawierje Ameryki.

ROTTERDAM. Rasieja winawata amerykanskim bankam i pastaŭszczykam bolsz jak miljard dolaroŭ. Banki nia chocznć dawać jej dalejszaho kredytu.

## Z aposznich dzion:

### 8 žniunia.

Zachodni front:

Miž Tiepwal i Sommaj worahi dalej zajadła atakawali. U bolszaj czaści punktoŭ jany skonczylisia udaczna dla nas, i tolki ŭ niekatorych punktach trywaje bitwa.

U wakolicach Maasu francuskije ataki kala fortu Tiomon złomleny naszym ahniom. Uziaty niekolki sot pałonnych.

Anhlicki aeropłan na pałudni ad Kambre papaŭ u naszy ruki.

Uschodni front:

Na adrezku Serwecza i na pałudni ad jaho — znaczny ahoń artyleryi. Ataki rasiejcoŭ kala Zareczcza na Stochodzie niczoha nie dajszli. Na zachodzi ad Łucka — nowyje bitwy. Na pałudni ad Załoža rasiejskaje nastupleńnie prypynieno kontratakaj. Uziaty 9 aficeroŭ, bolsz za 700 sałdatoŭ i 7 kulemiotoŭ. Na pałudni ad Dniestra wialikije rasiejskije siły atakawali liniju Tłumacz-Otyńja. Złuczenyje armii adyjszlisia na raniej pryhatawanyje pazycii. Ŭ Karpatach naabapoł daliny Biełaho Czeremosza nasza udacza paszyryłasia.

### 9 žniunia.

Zachodni front:

Uspamianutyje uczora ataki anhliczan i francuzoŭ złomleny na ŭsim fronci ad lesu Furo da Sommy.

Anhliczanie pakinuli ŭ pałon 10 aficeroŭ, 374 sałdatoŭ i 6 kulemiotoŭ. Siahońnia ŭ naczy złomlena silnaja anhlickaja ataka na linii Owilje-Bazanten-le-Pti.

Na-prawo ad Maasu wialikije francuskije siły niekolki razoŭ atakawali adrezak Tiomon-Flery-Szapitr-Horny haj. Jany byli prymuszeny wiarnucca nazad z nadta wialikimi stratami pad naszym ahniom, czaściu adbityje naszymi sztykami. Czysło pałonnych dajszło 350.

U lipni miesiacu zhinuło ŭsiaho niamieckich aeropłanoŭ 19, u tym liku 17 u bitwach na pawietry, ad artyleryjskaho ahniu — 1, dy adzin prapaŭ niet wiedama jak.

Straty anhliczan i francuzoŭ—81 aeropłan. S-pamiž ich u bitwach na pawietry žbity 59 aeropłanoŭ, artyleryjskim ahniom — 15, prymuszeny spuścicca ŭ naszych linijach 6, uziat pry wysadcy szpionoŭ za naszym frontam 1. U naszych rukach apynułosia 48 aeropłanoŭ.

Uschodni front:

Kala paŭnocznaho wystupa Kurlandii naszym artyleryjskim ahniom adohnano wialikaje czysło minanoscoŭ, parachodoŭ i žaglowych karabloŭ worahoŭ, zrabiŭszy ŭ ich wialikije szkody.

Rasiejskije ataki kala Fridrichsztadtu, Narocza i Wisznieŭskaho woziera adbity.

Na fronci Serwecz-Szczara idzie silnaja artyleryjskaja bitwa. Kala Skrobowa adbity ataki worahoŭ. Nadta wialikimi siłami rasiejcy iznoŭ atakujuć na Stochodzi. Szmat razoŭ chwali szturmawaŭszych rasiejcoŭ atchłynuli nazad na pałudni ad Stobychwy, na uschodzi ad Kowela i na poŭnaczy ad Kisielina pad artyleryjskim, piachotnym i kulemiotnym ahniom. U ciažkaj rukapasznaj bitwie s pierewažywajuczymi siłami worahoŭ naszaje wojsko razbiło ich pry Kucharach i Wolcy. Bitwy na zachodzi od Łucka skonczylisia udaczna dla nas. Aŭstryjackaje wojska ŭziało nazad biez astatku utraczenyje czaści pazycij. Uziaty 350 pałonnych i niekolki kulemiotoŭ. Czysło ŭziatych u pałon kala Załoža worahoŭ uzrasło da 12 aficeroŭ i 966 sałdatoŭ.

Na pałudni ad Dniestra złuczenaje wojsko adsunuto nazad za liniju Tyśmienica—Otynija.

### Hindenburg u Haliczyni.

BERLIN. U toj czećwier Hindenburg pryjechaŭ u Lwoŭ. Jaho spatkali hienerał-an-szef Bem-Ermolii kamendant miesta s predstaŭnikami miesta.

### Nalot na Anhliju.

BERLIN. (W.T.B.). Niekolki naszych latuczych eskadr ŭ naczy z 8 na 9 žniŭnia iznoŭ zrabili nalot na Anhliju i abkidali bombami hrafstwa Nord-Humberland i Norfolk. Udacza była niezwyczajnaja. Ŭ Mittelboro byli silnyje ŭzrywy i pažary. Wielmi dobra ŭdalisia i ataki na Hull, Hartpul, Wittby, Kinslyn i doki na Tejnie. Usie dyryžabli, nia hledziaczy na zajadły ahoń, wiarnulisia biez nijakich strat.

### Razryu umowy.

BERLIN. (W.T.B.). Niamiecka-italjanskaja tarhowaja umowa pryznana niewažnaj s pryczyny narušeńnia jaje Italijej.

### Kali budzie mir?

BERLIN. U ministerstwi zahranicznych spraŭ karespandentu wenhierskaj hazety „Az Est" skazali:

„Czas dla hutarak ab mahczymaści miru jeszcze nie nastaŭ. Praz uwieś czas wajny my ni razu nie hutaryli z hasudarstwienymi mužami worahoŭ ab mirnych umowach ale my nie adzin raz wykazywali swaju achwotu da pierehaworoŭ. Worahi hetkaj achwoty nie wyjaŭlali. My ćwiorda pierekonany, szto niamieckaja ściena na zachodzi nia može być skranuta, a na Uschodzi nas žduć jeszcze nowyje udaczy. Pakul worahi nie pierekanajucca, szto jany nia mohuć užo źmianić pałažeńnia na wajnie s karyścin dla siabie, nia može być hutarki ab miry".

### Wydatki na wajnu.

PARYŽ. Biudžetnaja kamisija francuskaho parlamentu apawieszczaje, szto wajennyje wydatki da 1 lipnia dachodziać 46 miljardoŭ 782 miljony frankoŭ. Szto-dzień raschodujecca 98 miljonoŭ frankoŭ.

### Straty sajuźnikou.

KOPENHAGA. T-wo socyalnaj palityki wydało swaju druhuju sprawozdaczu ab stratach u suświetnaj wajnie:

| | zabitych: | ranienych: | kalek: |
|---|---|---|---|
| Anhlija | 50.000 | 110.000 | 33.000 |
| Belhija | 205.000 | 512.000 | 154.300 |
| Francija | 885.000 | 2.115.000 | 634.000 |
| Italija | 105.000 | 245.000 | 73.000 |
| Rasieja | 1.498.000 | 3.820.000 | 1.146.000 |
| Serbija | 110.000 | 140.000 | 42.000 |

Kaniec telehram na 4 stranicy.

## Muczeniki za wolu.

Mnoha muczenikoŭ za wolu maje nasz Kraj. Aprycz tych, szto ŭ dalokaj minuŭszczyni zmahalisia za niezależny byt Litoŭska-Biełaruskaj dzierżawy, paliwajuczy rodnu ziamlicu swajej haraczaj krywioj, my znajem mnoha-mnoha imion, katoryje usławilisia za aposznije sto hadoŭ u zmahańni z maskoŭskimi gwałtami. Dawoli uspamianuć hetkije darahije dla ŭsich życharoŭ Kraju imiony, jak Kalinoŭski, abo Sierakoŭski, szto wiali za saboj usich lepszych synoŭ Baćkaŭszczyny. Dawoli pazwacca na tysiaczy bajcoŭ 1905—1906 hadoŭ, katorych carskaje prawicielstwo karało śmierciu, katarhaj i ssyłkaj u Sibir...

Prajszoŭszy ŭsie etapy muczenictwa, narod nasz horacza atklikajecca na ŭsielaki gwałt i muku, jakije cierpiać druhije uciskanyje narody. U hety moment my dumajem ab irlandcach, dola katorych u „wolnaj“ Anhlii mała rożnicca ad doli biełarusoŭ pad ciażkaj rukoj maskoŭskich caroŭ.

2 żniŭnia razyhraŭsia aposzni akt anhlickich gwałtoŭ nad irlandzkim narodam: nia hledziaczy na pratesty ŭsiaho kulturnaho świetu, nia hledziaczy na petycii narodu i prośby Papieża, ŭ toj dzień spoŭnien śmiarotny pryhawor anhlickaho suda nad seram Rodżeram Kazementam, bajcom za wolu Irlandii.

„Ja pamiraju za maju Baćkaŭszczynu. Nichaj żywie Irlandija!“ —heta byli aposznije słowy narodnaho hieroja.

Jak blizka zyjszłasia „wolnaja“ Anhlija s samadzierżaŭnaj Rasiejej! 2 żniŭnia 1916 hodu pawieszen Kazement, a 5 żniŭnia Warszawa ŭspaminała 52-ju hadaŭszczynu pawieszeńnia kiraŭnikoŭ polskaho paŭstańnia — Traŭguta, Krajewskaho, Toczynskaho, Żylinskaho, Jezierańskaho...

Ale kroŭ bajcoŭ za wolu baćkaŭszczyny nie lijecca daremna. Biezupynnymi paŭstańniami proci ucisku anhliczan krok za krokam adwajowywali irlandcy prawy dla swajho Kraju, i ciapieraszniaje paŭstańnie mieło na meci spoŭnić apaszniaje żadańnie narodu: zdabyć palitycznuju wolu. Hetaje żadańnie, nia hledziaczy na razstreły bajcoŭ za jaho, budzie spoŭnieno: kroŭ Kazementa i jaho Tawaryszoŭ zabaspieczyła Irlandii aŭtonomiju.

Nie prapała daremna i kroŭ synoŭ Polszczy: woś, ich Baćkaŭszczyna ŭżo wyzwolena ad Maskoŭszczyny, i nawat rasiejski urad apawieszczaje, szto dość jej samoupraŭleńnie, kali-b jana wiarnułasia pad panawańnie Rasiei.

A my? A nasza rodnaja ziamlica—Biełaruś i Litwa?

My wierym, szto i dla nas nablizajucca jaśniejszyje dni. Wierym, bo mnoha achwiar uzłażyŭ nasz Kraj i narody jaho na ałtar woli, bo ich kroŭ i zahublenaje szczaście buduć biezupynna pryzywać pomstu na ich kataŭ. Biełaruski i litoŭski narody, paniawolenyje czużyncami, stracili kaliś swoj niezależny hasudarstwieny byt, ale nie zahubili prawa na wolnaje żyćcio. I za pralitaje ŭ straszennym suświetnym zmahańni more krywi i śloz czeławieczestwo hetaje prawo adwajuje dla ŭsich uciskanych narodoŭ, katoryje wyjaŭlajuć swajo żadańnie i swaju zdolnaść żyć i razwiwacca.

*I. Mieleszka.*

### Jak pamier Kazement.

Kazement pawieszen u sieradu ŭ 9 hadz. ranicaj. Jaho aposzńije słowy byli: „Ja pamiraju za Baćkaŭszczynu. Nichaj żywie Irlandija!“ Ksiondz Mak Korral pryniaŭ Kazementa na katalictwo za dzień da śmierci, i jon prystupiŭ da sakramentu. Śmieła, wyprastawany Kazement uzyszoŭ na szybienicu, prasiŭ Boha pryniać jaho duszu i pamier za swaju Baćkaŭszczynu.

Trupa muczenika za wolu nia wydali swajakam Kazementa na mocy zakona, szto trupy prastupnikoŭ treba chawać u ścienach turmy. Zbirajucca podpisy pad prośbaj ab wydaczy trupa.

„Times“ danosić z Dublina, szto śmierć Kazementa wyzawie ŭ Irlandii ahramadnaje abureńnie. Za dzień da pawieszeńnia jaho „Freemans Journal“ pisaŭ: „Durnota prawicielstwa—hetkaja straszennaja, szto prosta strach biare, ŭ jakich heta rukach znachodzicca dola kraju“.

Prawicielstwo apublikawało zajawu, u katoraj starajecca abniawinić siabie hetak: „Jon zasudżen i pakaran, jak słuha Niamieczczyny, za zdradu hasudarstwa, katoramu raniej służyŭ. Prawicielstwo maje dokazy, szto jon maniŭsia złażyć brygadu z irlandzkich pałonnych u Niamieczczynie, katoruju chacieŭ wykarystać proci Anhlii u Ehipcie“.

U Amerycy pawieszeńnie Kazementa zrabiło wielmi ciażkoje ŭrażeńnie. Adna z samych wialikich amerykanskich hazet „New-York Amerikan“ wyjszła ŭ czornaj ramcy. Abureńnie pawialiczywajecca jaszcze i zatym, szto Anhlija nie pazwoliła dwom amerykanskim irlandcam, Tomasu Keli i Jazepu Snitu, pajechać u Irlandiju dziela razdaczy hroszy biednym irlandcam.

### Adhałoski śmierci Kazementa.

AMSTERDAM. Za ŭwieś tydzień z Anhlii nie prychodziła poczta. U Irlandii na niekolki dzion strymaŭsia ruch na czyhuncy. Na poŭdni iszli styczki miż narodam i wojskam, katoraje paskało ŭ chod aruźże. Paŭstancy ŭsiudy ustraiwali schody dziela pratestu s pryczyny śmierci Kazementa i zawuć irlandzki narod na pomstu.

LONDYN. U Niżniaj Pałaci Askwit zajawiŭ, szto iznoŭ uźniaŭsia wielmi wostry ruch sinn-feineroŭ.

Irlandziec Dillon skazaŭ, szto irlandzkije deputaty strymliwalisia ad krytyki prawicielstwo, ale ciapier jany buduć pastupać inaczej.

Irlandziec Dewlin zajawiŭ, szto irlandzkaja partija pryłuczyłasia ciapier da oppozycii.

## Asnowa jednaści.

Nacyonalisty ŭsielakich kirunkoŭ bałamuciać swoj narod hutarkami, bytcym dla jaho nia tolki karysna, ale i kanieczuie patrebna, kab zamożnyje stany panawali-by nad sielanami i rabotnikami. Ich bałamuctwo — ŭ tym, szto jany ŭhaworywajuć narodu, bytcym usia kulturnaja rabota nacii, ŭsie kulturnyje ustanowy — ŭsio heta jość zasłuha „wyszejszych“ stanoŭ, a zatym milijonnyje hramady ludziej, katoryje zanimajuć u hramadzianstwi „niżejszyje“ stupieni, pawinny szczyra służyć swaim „panom“. Woś, im treba prypomnić na heta tolki toje, szto ŭsio materjalnaje dabro, ŭsia asnowa bytu „wyszejszych“ stanoŭ stworeny mazalistymi rukami tych, da kaho paet zwiertajecca s sławami:

Ty haresz, ty zasiewajesz,
Ty i mołatam kujesz,
A jaki prybytak majesz,
Szto ŭsich kormisz, adziajesz?!...

„Wyszejszyje“ stany addajuć na ahulnuju karyść tolki małuju czastku taho, szto biaruć ad pracoŭnaho narodu. Bahaćcie, hety płod pracy ŭsiaje nacii, jany wiertajuć naci tolki ŭ tej miery, jakaja im padabajecca. I jany nawat nie padumajuć, szto kali-b narod sam karystaŭ s pładoŭ swajej raboty, ŭ dyk tyje miljony harotnikoŭ, szto ciapier żduć „panskaj łaski“, sami stwaryliby swaje kulturnyje instytucii i ŭsio toje, szto patrebno dla kulturnaho żyćcia.

Adwiecznaje zmahańnie idzie ŭ-wa ŭsich narodach miż tymi dwuma asnaŭnymi stanami. Jano jednaje ŭ wialikuju tawaryskuju siamju pracoŭny lud usich Krajoŭ i ŭsich nacij, jano razbiwaje toj sztuczny mur, jaki wytwaryŭsia miż narodami adno zatym, szto jany haworać roznymi mowami. I jano pakazwaje hramadam pracoŭnaho narodu, szto nia toj worah, chto tak, jak i jon, chodzić u prostaj szeraj świtcy, choć i czużoj mowaj haworyć, a toj „swoj“ darmajed, apirajuczyj swaju siłu na ciemnacie i zabitaści narodnaj.

U naszym Kraju, dzie ludzi haworać ażno czatyrma roznymi mowami, nacyonalisty starajucca czym-bolsz wykarystać hetu roznicu dziela taho, kab paswaryć asobnyje nacyonalnyje hrupy miż pracoŭnym narodam i skarystać z hetaho dziela umacawańnia ekonomicznaj zależnaści sielan i rabotnikoŭ ad ich haspadaroŭ. I treba pryznacca, szto im heta ŭdajecca u znacznaj miery: dawoli prypomnić byŭszyje jeszcze tak nidaŭna — za panawańnia maskaloŭ — bitwy ŭ kaściołach pamiż sielanami z adnej i tej że wioski, katoryje rozniacca adno tym, szto cząść adrekłasia rodnaj mowy i łamaje jazyk na polski ład, cząść że haworyć pa litoŭsku. Woś, z hetaj pryczyny dla naszaho Kraju majuć asabliwuju wahu ŭsielakije hramadzkije orhanizacii, ŭ katorych porucz pracawali-by biełarusy i litwiny, polaki i żydy. Sproby zakładać hetkije orhanizacii miż tak-zwanaj intelihiencijej razbiwalisia ŭ nas kożny raz: prypomnim choć-by sumny kaniec hramadzianskaho kamitetu ŭ Wilni. Zatoje jany lepiej udajucca i pawinny dajści swajho ŭ rabotnickich massach, pamiż tymi, chto pracaj swajej zdabywaje kusok chleba. Zmahańnie za chleb — heta najmacniejszy cement, katory pawinien zwiazać u drużnuju, mocnuju siamju demokratycznyje elementy ŭsich nacij naszaho Kraju.

Tolki treba bolsz świetu, bolsz świedomaści ŭ narodzi, kab ludzi mahli aceniwać, jak należyć, usie bałamuctwy, ŭsie szkodnyje rady i pryzywy fałszywych pryjacieloŭ.

*A. N.*

*Č czytajecca, jak CZ; Š—jak SZ.*

# Relacja ab zjezdzi u Lozannie.

Zjezd, jak użo pisałosia ŭ našaj hazeci, atkryŭsia 27 czerwienia i trywaŭ try dni. Na zjezd prybyli 23 roznyje narodnaści. Aprača narodnaściej Rasiei: Finlandcoŭ, Estoŭ, Łatyšoŭ, Litwinoŭ, Biełarusoŭ, Ukraincoŭ, Palakoŭ, Hruzinoŭ, Tataroŭ i Turkmenoŭ, byli jeszcze Baski, Katalоncy, Ehipcijanie, Irlandcy, Tuniscy i inš.

Maršałkawaŭ na zjeździ byŭšy belhijski minister Otelje. U salu zjezdu, apradča delehatoŭ, dapuščali i pastaronnuju publiku, tak što dakłady zjezdu adbywalisia pry natoŭpie haściej. Asobnaje miejsco, kala prezydyuma, zajmali predstaŭniki roznych hazet i stenohrafisty. Miž publikaj, raskazywali, byli predstaŭniki pasolstw roznych dzieržaŭ.

Zjezd atkryŭ maršałak p. Otelje pramowaj na ahulnuju temu ab patrebi jednaści miž pakryŭdženymi narodnaściami i patrebi supolnych wystupleńnioŭ dziela abarony swaich prawoŭ, ab tym, što pierad niedzieržaŭnymi i zacisnutymi narodami lažyć šyrokaje pole: da ich należyć budučyna.

U kancy dziakawaŭ ad imi zjezdu samoŭradu miesta Lozanny, što haścinna pryniaŭ u takije niespakojnyje časy u swaich ścienach hety zjezd.

Paśla pramowy maršałka delehaty ad usich narodnaściej pa čarodzi witali karotkimi pramowami zjezd i dziakawali lozanskamu samoŭradu.

U adpowiedź na heta pramaŭlaŭ haradničy Lozanny. Jon witaŭ delehatoŭ usich zacisnutych nacyonalnaściej, kazaŭ, što sprawa ich słušnaja, bo kožny paadzinoki čaławiek pawinien u swajej haspodzie być haspadarom, a kožny narod u swajej ziamli maje prawa damahacca, kab jon sam, a nie chto inšy stanawiŭ ab swajej doli, i nia tolki maje prawa, ale i pawinien heta rabić, hetaho dabiwacca, da hetaho kirawacca. Pramoŭca pazywaŭsia na historyju wolnaj ciapier Šwajcaryi i raskazywaŭ, jakoj upornaj i krywawaj baraćboj dabywałasia ciapierašniaja wola i dola šwajcarskaho narodu.

Dalej, paśla ješče niekolkich pramoŭ, pastanoŭlena było, kab narodnaści wystupali s swaimi pramowami i dekleracijami u paradku francuskaho alfabetu. Pieršyje wystupili Baski, paśla ich rad inšych nacij, Biełarusy i Litwiny. Biełaruskaja delehacija adčytała pierad zjezdam swajo memorandum, katoraje my tut drukujemo:

### Memorandum predstaŭnikoŭ Biełarusi na III-ci zjezd Unii narodoŭ.

Terytoryja, zasielenaja Biełarusami, hraničyć na zachodzi z Łatyščynaj, Litwoj i Polščaj, na poŭdni — z Ukrainaj, na uschodzi i poŭnačy — z Maskalami. Samaja doŭhaja hranica Biełarusi — z Ukrainaj, daŭžynia jaje stanowić 1/3 čaść usiej hraničnaj linii. Samaja karotkaja — s Polščaj. Hraničnaja linija Biełarusi s poŭdnia prachodzić wyšej Brest-Litoŭska, ŭzdož Paleskich bałot i reki Prypiaci, na ŭschod da Čarnihawa; na ŭschodzie idzie ad Čarnihawa prostaj linijej na poŭnač da Ržewa; s poŭnačy ad Ržewa pachiła kirujecca na zachad da Režycy i z zachadu ŭ łukatki padymajecca na poŭdzień da Brest-Litoŭska. Na abmieženym hetak abšary žywie hustoj massaj z lišnim woslem miljonoŭ Biełarusoŭ.

Biełarusy pachodziać ad uschodnie-sławianskich plemion Krywičoŭ i Dryhwičoŭ, arhanizawanych da IX wieka u dzieržaŭnuju adzinku gockimi družynami, wyjšoŭšymi s Skandynawii. Zachodnije susiedzi biełarusoŭ, Łatyšy, nazywajuć Biełarusoŭ Krywičami „kriwoi“, a Litwiny—Gotami, „gudai“. Ad IX i da XIII wieku historyja Biełarusi—heta abraz biezupynnaho i ćwiordaho zmahańnia Biełarusoŭ za swaju abasoblennaść ad Kijewa, Noŭharada i Ŭschodu. Mała-pa-mału hetaje niepasilnaje zmahańnie prymusiło Biełarusko-Krywičanskije kniaźstwy da dabrawolnaho złučeńnia z Litwoj.

Ad XIII i da druhoj paławiny XVI stalećcia złučenyje u adno Biełarusy i Litwiny zdaleli stwaryć krepkuju dzieržaŭnuju orhanizaciju, wiadomuju u historyi pad imiem Wialikaho Kniaźstwa Litoŭskaho. U asnowu dzieržaŭnaho kiraŭnictwa Wial. Kniaź. Litoŭskaho pryniata była biełaruskaja mowa, jakoj

# U Wilni i wakolicach.

—•—

× **U biełaruskich szkołach.** Letni atpaczynak užo skonczyŭsia, i biełaruskije szkolniki wiarnulisia da raboty. U-wa ŭsich biełaruskich szkołach u Wilni nawuka paczałasia ŭ paniadziełak, 7 žniŭnia.

Raz u tydzień, paabiedzi, dziaŭczynki s kožnaj szkoły na lekciju rucznych rabot buduć chadzić u rabotny pakoj pry wystaŭcy wyraboŭ rabotnych damoŭ.

Zamiest czatyroch lekcij u dzień u-wa ŭsich szkołach ustanoŭleny 5 lekcij, ale karaciejszych: pa 40 minut.

× **Ahulny schod Biełaruskaho T-wa pom. pac. ad wajny.** U niadzielu, 6 žniŭnia, ŭ sali Biełaruskaho Klubu adbyŭsia ahulny schod Biełaruskaho T-wa p. p. ad w. Schod byŭ dawoli czyśleny: chacia dla kworuma patrebna pawodłuh statuta $^1/_5$ czaść czlenoŭ T-wa, sabrałosia bolsz pałowy ich.

S praczytanaj marszałkam T-wa sprawozdaczy ad pracy uradu za aposzniaje paŭhodu widać, szto za hety czas T-wo utrymliwało kala 200 biednych biełaruskich dziaciej, dajuczy im strawu, nawuku i ŭsio patrebnaje da nawuki. Dziela hetaho T-wo załažyło 5 szkoł-achronak. Aprycz taho, T-wo dawało pomacz 34 siemjam u horadzi (bolsz 100 asob). Tut-že jano orhanizawało swaje rabotnyje pakoi na wystaŭcy wyraboŭ rabotnych damoŭ. Apracza wuczenic biełaruskich szkoł, katoryjo wuczacca tam rucznych rabot, rad ludziej majuć tam pracu i zarabotak. Ureszci, T-wo dało 500 marak na pomacz biełaruskim sielanam u wakolicach Daŭg, katoryje byli wysieleny s frontu. Na ŭsio heta razam za czas sprawozdaczy wydano 6.161 m. 85 f.

Paśla sprawozdaczy schod razhledaŭ wynikaŭszyje z jaje pytańnia ab straŭni dla dziaciej, katoryje ciapier biaruć abiedy z Rabotnickaj Straŭni. Było pryznano, szto s pahladu sanitarnaho wielmi važno addzialić dziaciej ad stałych i zatym trebało-b atkryć swaju asobnuju straŭniu. Ale jak na heta nima hroszy, dyk prychodzicca dalej karystacca abiedami Rabotnickaj Straŭni. Schod pastanawiŭ prasić Urad Rabotnickaj Straŭni, kab dla dziaciej abiedy wydawali u asobnym pakoi.

Razhledziŭszy pytańhie ab finansach, schod pastanawiŭ pawialiczyć czysło czlenoŭ Uradu T-wa da 5 asob. Paśla wybaroŭ urad złažyŭsia z hetkich asob: Anton Łuckiewicz (marszałak), Wacłaŭ Łastoŭski (sekretar), Juljanna Menke (skarbnik), Iwan Łuckiewicz, Jazep Lickiewicz. Kandydaty da ich: Jazep Saławiej i Anton Munduć.

U kancy wybrana rewizyjnaja kamisija z nižejpisanych asob: Stanisława Korff, Dominik Siemaszko, Piotr Wonsowicz.

× **Sajuz kwaterantoŭ.** Jak my dawiedalisia, orhanizatary sajuza kwaterantoŭ maniacca ŭ skorym czasi sazwać ustanoŭczy schod.

Miž ustanoŭcami jość predstaŭniki ŭsich narodnaściej kraju, i treba spadziewacca, szto ŭ sajuzi na hrunci abarony swaich prawoŭ zhurtujucca szyrokije kruhi ludziej, katoryje žywuć pa czužych haspodach.

× **Wolna-pažarnickaja družyna** adbywaje ciapier musztru z maszynami ŭ miestowaj pažarnickaj kamandzi pad kirunkam miestowaho brandmejstera. Musztra adbywajecca raz u tydzień — u czećwier.

× **Na wystaŭcy.** U biełaruskim addzieli na wystaŭcy rabotnych damoŭ wystaŭleny wielmi cikawyje nowyje wyraby z drewa. Miž inszymi, zwiertaje na siabie uwahu piekna wyrablenaja dreŭlanaja misa — typu naszych hlinianych mis, a da jaje — sześć koŭszykoŭ i łyžka, ŭsie akuratna wyrezanyje z drewa s pieknymi narodnymi azdobami. Hety serwis stanowić adnu z bolsz oryhinalnych reczej miž dreŭlanymi wyrabami.

× **U Rabotnickaj Straŭni** pry Warońniaj wul. (b. Nowo-Chersonskaja) u aposznich czasach wydacza biezpłatnych abiedoŭ spyniena zusim. Poŭpłatnyje abiedy wydajucca pa 10 fen., płatnyje — 20 fen. Za porciju adnej tolki zupy — 5 fen.

Abied składajecca z zupy i kaszy, harochu abo insz.

× **Pierapiska z zahranicaj.** Cieraz niekolki dzion na ustanoŭlenych warunkach možna budzie pierapisywacca z zahranicaj.

× **Pisiem z niapoŭnym adresam** iznoŭ mnoha nažbirałosia ŭ starym ratuszu pry Dominikanskaj wulicy. Ich adtul možna brać.

× **Za naruszeńnie taksy** na małako i jajkie pakarany hetkije asoby: haspadar Maciej Aksamit s Szostakoŭszczyny, mleczarka Zofija Ławinowicz z Jałaŭki, mleczarka Makoŭskaja s Kojran, tarhoŭka Marja Stankiewicz s Popiszak i haspadynia Joanna Tomaszewicz z Ławaryszak.

× **Pradaža muraszecznaho kwasu** dla konfitur biaz cukru adbywajecca ŭ miestowaj aptecy, Wilenskaja wul. 23. Rasiejski funt kasztuje 70 fen. Na 6 pudoŭ jahad treba 600 gramoŭ 50-pracentnaho kwasu. Zmieszaŭszy kwas s sokam jahad, paliwajuć hetym frukty ci jahady padczas hatawańnia. Cukier možna budzie dadawać paźniej—pry užywańni.

× **Kurs rubla.** Oficyalny kurs: 1 rub. — 1 m. 75 f.; u bankach pry pradažy—1 m. $88^1/_2$ f., pry kupli — 1 m. $92^1/_2$ f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

# ZUSIAHO KRAJU.

## Zabarona wywazu.

HRODNA. Wywoz masła i jajek z Hrodzienskaho pawietu nawat u samaje miesto Hrodnu zabaronien prykazam pawietowaho naczalnika.

## Na rynku.

BIEŁASTOK. Pałažeńnie rynku hetkaje. Masła nima zusim, hetak sama i jajek. Za kwartu śmietany brali 1 m. 80 fen. Maładyje kureniaty — ad 2.50 da 3.00 m. Kaczek i husiej nie było zusim. Ryby blizka hetak sama. Czyrwonaja morkwa ad 10 da 15 fen. puczok, szpinat 25 fen. za funt, redźka ad 5 da 10 fen. sztuka. Zjawilisia pierszyje pamidory. Hryboŭ wielmi mnoha. Maliny — 20 fen. funt. Czarnicy— 30 fen. kwarta.

## Za raspustu.

LIDA. „Rabotnik“ Jan Notolewicz i žonka jaho, Marja, za «zwodniczestwo» i raspustu zasudženy: Jan—na 1 hod, Marja —na 2 mies. u wastroh.

PODZIEŽARSKAJA, Wiłkomirsk.paw. Haspadar Feliks Dobkiewicz, abwinawaczeny u zgwałtawańni swajej szwagierki, muž katoraj—jaho rodny brat znachodzicca u rasiejskaj armii, pryznan winawatym tolki u raspuście i zasudžen na 3 mies. u wastroh,

## Niesumlenny waźnica.

KOUNA. U Łomžanach, Wiłkomirskaho paw., 34-hadowy sielski rabotnik, Jan Olczyk, katoramu u lutym hetaho hodu haspadar zahadau pajechać z wozam žyta da mlina, pajechau u Wilniu i tam pradau za 124 rubli žyto, kania i woz. Za heta jaho zasudzili na 6 mies. u wastroh.

## Za aposzniuju karowu.

BOBYKLI, Kowiensk. paw. Rabotnik Maciej Mikołajunas, 18 hadou, za kražu aposzniaj karowy u adnej biednaj kabiety u w. Swiejcary, katoraj muž znachodzicca u rasiejskaj armii, zasudžen na hod u wastroh.

## Wuczni na rabotach u poli.

MITAWA. Dziela karyści sielskaj haspadarki niamieckaje upraŭleńnie zahadało, kab dyrektary miestowych szkoł i himnazij puskali wucznioŭ na raboty ŭ poli, kali ab heta paprosiać ich baćki ci apiekuny. Otpuski dajucca da 1 wierešnia, a ŭ sielskich szkołach — da 3 wieresnia.

## Smierć ad ahnia.

TUKKUM. 4-hadowy chłopczyk, Robert Cigenhagen, z wioski Wadaks, nieaścierožna padyjszou da ahniu, ad katoraho zaharełasia jaho adzieža. U straszennych mukach jon praz niekolki hadzin pamier.

# WIESTKI Z RASIEI.

—s—

## Czarodnaja panama.

Rasiejskije hazety ŭsich kirunkoŭ pierapoŭnieny ciapier wiestkami ab aresztach bankiroŭ u Pieciarburzi i ŭ prawincii. Jak dahetul možna zrazumieć, areszty hetyje žwiazany s spekulacijej na paniženńie rasiejskaj waluty, a tak sama s skupkaj materjałoŭ, patrebnych dla wajennych fabryk, i cukru. Da hetaj sprawy zamieszany samyje wydatnyje predstaŭniki rasiejskich finansowych kruhoŭ: „jaho prewoschodzicielstwo“ Putiłow, bankiry Džamgarow, Wołkow, Junkier, Werstraet, Majsiej Ginsberg, Ždanow i inszyje. Usie jany zrabili patajny sajuz (syndykat), katory ŭ pieciarburskich salonach nazywajuć „kataržnym syndykatam“. Z ich prastupnaj raboty dawoli adznaczyć chacia by toje, szto jany skupili z usiaje Rasiei materjał dla pierewiazywańnia ran i paśla pierepradali jaho intendanctwu, zarabiŭszy *400 procentou*. Da „katažnaho syndykatu“ prynaležali i „cukrowyje karali“ Brodskij i Babuszkin, katoryje zawiedywali „cukrowym addziełam“ syndykatu.

«Utro Rossii» pisze, szto śledztwo, naznaczenaje ab hetych ludziach,

---

pisany ŭsie administracyjnyje i sudowyje dakumenty, dzieržaŭnyje akty i prawy nazwanaho kniaźstwa, a takže dzieržaŭnyje chroniki.

U kancy XVI stalećcia, u 1569 hadu, praz umacawanych ad Biełaruskaho i Litoŭskaho narodoŭ ludziej na lublinskim sejmi padpisan byŭ akt złučeńnia W. Kn. Litoŭskaho s Polščaj. Pawodle lublinskaj umowy dźwie dzieržaŭnyje adzinki—Litwa i Polšča — złučajucca u adnu respubliku „jak roŭnyje z roŭnymi i wolnyje z wolnymi“, ale z zachawańniem u kožnaj daŭniejšaj dzieržaŭnaj adzincy i na dalej swajho asobnaho wojska, finansoŭ, sudowaho i ziemskaho upraŭleńnia, dy z ahulnym parlamentam-sejmam dla abiedźwych adzinak.

U kancy XVIII stalećcia złučenuju Polska-Litoŭska-Biełaruskuju respubliku (Reč pospolituju) naścihła ruina: jana była razdzielena miž susiednimi dzieržawami — Aŭstryjej, Niamieččynaj i Rasiejej. Biełaruś paśla razdziełu Rečypospolitaj papała pad Rasieju pawodle umowy, padpisanaj u Hrodni ŭ 1793 hadu. Umowa heta padpisana carycaj Kaciarynaj: „za siabie i za swaich nastupnikoŭ“ jana na piśmie uročysta abiecałasia u pryłučenych da Rasiei ziemlach wiečna zachawać wolu wiery, nia ruchać duchoŭnych i hramadzkich majetnaściej dy zachawać swabody hramadzian kraju „pa starynie i prywilejam“, jakije jany mieli ad swaich kniazioŭ i karaloŭ. Ale, na žal, uročystym abiecankam, dadzienym Rasiejskaj impieratrycaj Biełaruskamu kraju, nie sudziłosia zbycca, dziela taho, što Rasieja nia dumała wypaŭniać ich. Praŭdziwuju dumku carycy Kaciaryny u stasunku da biełaruskaho narodu najlepiej charakteryzuje ŭłasnaručnaje piśmo da hrafa Razumoŭskaho, u katorym jana kaže ab patrebi pastupiennaho abrusieńnia Biełarusi. Dy ŭžo na druhi hod, paśla pryłučeńnia Biełarusi da Rasiei, pasypalisia na Biełarusi ahraničeńnia i uciski. U 1795 hadu na Biełaruś rassyren byŭ zakon, wydanyj caram Piatrom I u 1720 h. dla Ukrainy, ab zabaronie drukawańnia duchoŭnych knih u miejscowaj mowie. Za hetym pasypaŭsia cełу hrad ahraničeńnioŭ i uciskoŭ na biełaruskuju hreka-katalickuju cerkwu: konfiskaty cerkoŭnych majetnaściej, adbirańnia carkwiej, zakrywańnie manastyroŭ, prasledawańnie unijackaho duchawienstwa, paleńnie hreka-katalickich duchoŭnych knih, prymusowaje chryščeńnie u prawasłaŭje i inš. i inš. Hetyje czyny rasiejskaho prawicielstwa zawiaršyŭ u 1838 hadu padtasowany prawicielstwam połacki synod, na katorym biskupy, staŭlenniki impieratarskaho rasiejskaho prawicielstwa i Swiaciejšaho Synodu, nie pytajučysia woli narodu, zastupili hreka-katalickuju cerkwu prawasłaŭnaj. Car Mikałaj I manifestam 1839 hodu apawieściŭ hreka-katalickuju cerkwu nie istnujučaj i „miłaściwiejše pazwoliŭ“ pryłučycca unijatam da prawasłaŭja, dy adnačasna wydaŭ imienny ukaz, katorym zakaraniŭ užywać biełaruskaj mowy u kaścieli. Biełaruski narod supraciwiŭsia hetamu usiamu; tady pry pomačy wajennaj siły i karacielnych kazackich ekspedycij dalej wiełasia apostolskaja praca pašyreńnia maskoŭskaho prawasłaŭja na Biełarusi. Pracess „pryłučeńnia“ unijatoŭ ciahnuŭsia ad 1793 hodu da 1905. Mačenickaja kroŭ „lubowju wozsojedinionnych“ afarbawała ŭsiu Biełaruskuju ziamlu i šniahi dalokaho Sibiru. Adbirańnie unijackich cerkwiej zazwyčaj kančałosia praliwańniem krywi, aružnymi bojkami abaroncoŭ wiery dziadoŭ swaich s kazakami, źwierskimi rasprawami hetych apošnich z narodam i unijackim duchawienstwam. Poboč z hetym prawicielstwo, chočučy chutčej abmaskowić biełarusoŭ, nawadniało kraj nawiezienymi z Maskowii papami, katorym da apošnich časoŭ Synod płaciŭ pawialičenuju misyonierskuju pensiju. Razam z moskoŭskim duchawienstwam prawicielstwo s tejže metaj abrusieńnia Biełarusi sadziło usiudy maskoŭskich čynoŭnikoŭ. Lik škoł u kraju da 1840 h. byŭ pamienšen da 44. Pryhonnaja zaležnaść sielanstwa na Biełarusi była asabliwa abwostrena: sielanin carycaj Kaciarynaj byŭ zamacowan pry ziamli, i pamieščykam było dadzieno prawo suda nad sielanami, ŭključycielna da ssyłki ŭ Sybir. Rassyrenaje tałkawańnie miejscowymi ŭłaściami i rasciahnutaje na Biełaruś prawo s 1720 h. niedapuskało saŭsim drukawańnia knih u biełaruskaj mowie, i za čas ad 1793 h. da 1905 u Rasiei u biełaruskaj mowie wydawany byli usiaho tolki dwa katechizmy dy niekolki świeckich knižek.

(Kaniec budzie).

heta — zasłuha Sztyrmera, katory dastaŭ ad cara samyje szyrokije poŭnamocczca na zmahańnie z darażynioj i z ludźmi, katoryje jaje wyzywajuć. Pawodłuh maskoŭskich hazet, śledztwo ŭ hetaj sprawi idzie i ab bratoch Suworinych. Kali heta praŭda, dyk lohka zrazumieć, czamu «Nowoje Wremia» ab usiej panamie nia pisze ni słowa.

Adna s samych cikawych fihur u „katoržnym syndykaci" — heta bankir Ždanow. Karjera jaho jakbytcym usia ŭziata s kryminalnaj literatury i ŭ życci mahła znajści miejsco chiba tolki ŭ staroncy „nieahraniczenych mahczymaściej". Heta typowy predstaŭnik maskoŭskich «prykaszczykoŭ», niekulturnych, ale pranyrliwych, katoryje wybiwajucca nawierch tolki dziakujuczy znańniu ludziej i niepierebirańniu u sposabach. Jon sprobawaŭ za swajo žyćcio ŭsich prafesij i, miž inszymi, utrymliwaŭ dom raspusty. Jaho karjera paczałasia ŭ 1908 hadu — ŭ paczatku znamienitaj biržewoj bakchanalii ŭ Rasiei. Toj czas, peŭnie, dobra pamiatny naszaj publicy. Nia tolki ŭ Pieciarburzi, ale badaj pa ŭsiej Rasiei iszła biržewaja ihra, i ŭ adzin dzień ludzi praihrywali ŭsio mieńnie. Dyplomaty, aficery, kokotki, duchoŭnyje — adnym słowam, usie prafesii kinulisia da biržewoj spekulacii. Ale ŭ tym czasi, jak bolszaja czaść hetych ludziej ihrała na udaczu, jak-by zakryŭszy woczy, Ždanow wybraŭ dla siabie za specyalnaść lenskije załatapramyslenyje akcii, wiadomyje na biržy pad karotkim nazwańniem „Lena". Hetyje akcii, dziakujuczy sprytnym sztukam „specyalistoŭ", bywała, niaŭspadzieŭki padnimalisia ŭ adzin dzień na 150%, a paśla — praz tydzień — padali w canie na 300—400%. Na spekulacii z hetymi akcijami jon „zarabiŭ" u karotki czas kala 1½ miljona rubloŭ. S taho czasu jan paczaŭ nazywacca bankiram, atkryŭ swoj bankowy dom i wydawaŭ tak-zwanuju „finansowuju" hazetu, katoraja papraŭdzi zanimałasia tolki raschwaliwańniem ihornaho prytonu pad firmaj «bankowy dom Ždanowa». Ureszci abirańnie narodu hetym „bankowym domam" prymusiło prawicielstwo paczać śledstwo ab im, i heta firma zakryłasia. Ždanow niehdzie sczez, ab im blizka zusim zabylisia, i tolki ad czasu da czasu, kali lenskije akcii iznoŭ padnimalisia na biržy, uspaminali „specyalista na lenskich".

Hetkaja minuŭszczyna kiraŭnika „katarżnaho syndykatu". Ciapier, kali birža ŭ Rasiei zaczyniena, a za toje lijucca reki krywi, hetyje biržewiki zanimajucca spekulacijej nie na „lenskich", a na pierewiezacznych bintach i chłoroformi. Aresztowanyje asoby, adnak, nie lisznie sumujuć: jany nadta krepka źwiazany s tymi kruhami ŭ Rasiei, raskryć prynaležnaść katorych da hetaj sprawy niebaspieczna dla interesoŭ hasudarstwa i monarchizmu. S poŭnym spakojstwam, z jakim Suchomlinow pierajechaŭ z wajennaho ministerstwa ŭ Pietrapaŭłaŭskuju krepaść, dali siabie aresztawać i finansowyje „tuzy", katoryje pierakonany, szto ich skora wypuściać, i na woli jany znoŭ pacznuć zanimacca swaimi ciomnymi sprawami.

## Z hramadzkaho žyćcia.

Anarchija.

BERLIN. S Sztokholmu danosiać, szto pieciarburskaja tajnaja palicija biezupynna pracuje, szukajuczy winawajcoŭ wialikich nowych pažaroŭ. Aresztowany kala 30 dusz, katorych winawaciać u padpale fabryki porechu Prochorowa.

MASKWA. U Maskwie byli iznoŭ ahramadnyje pažary. U składach fabryki reziny „Prowodnik" byŭ pažar, ad katoraho zrobilena ubytku blizka na 8 miljonoŭ rubloŭ. Spaliłasia bawełnianaja fabryka Džemsa Beka, katoraja była ŭziata prawicielstwam i pierarоblena dla wyrabu bomb, i skład drewa Rywkina.

„Ciomnaja" sprawa.

PIECIARBURH. Wialiki pierapud wyzwała tut wiestka ab pažary u Babrujsku, dzie spaliŭsia cały kwartał z budoŭlami i składami „Tatjaninskaho" kamitetu. Nima nijakaj sporki, szto tut byŭ padpal, zrobleny dziela taho, kab skryć zdaŭna zapadozrenyje rastraty. Pasłana specyalnaja kamisija dziela śledztwa.

„Chwa'oba" Suchomlinowa.

PIECIARBURH. Dumka, katoruju wykazywali ŭraz že paśla aresztu Suchomlinowa, szto prawicielstwo nie dapuścić da suda, ciapier zbywajecca. U toj aŭtorak ŭ Pietrapaŭłoŭskaj krepaści ahledali stan zdaroŭja Suchomlinowa i spisali pratakoł, pryznawajuczy stan zdaroŭja jaho wielmi surjoznym. Pierad naradaj dachtaroŭ žonka Suchomlinowa zajawiła, szto jon može dawiaści swaju niawinnaść, bo spaŭniaŭ prykazy wyszejszych asob, katorych nia moh niepasłuchać.

„Usiemahuczy" Sztyrmer.

PARYŽ. „Temps" dawiedałasia z najlepszaj krynicy ab pryczynach aposznich źmien ministroŭ. Jak wajennaje, tak i ahulnaje pałažeńnie Rasiei wymahaje poŭnaj centralizacii ŭłaści, katoraja ciapier usia ŭ rukach Sztyrmera.

Nieudacza rusofiłoŭ.

BUKARESZT. Sproba sazwać rusofilski zjezd studentoŭ nie ŭdałasia. Na schod zjawiłosia tolki 80 studentoŭ.

## Kala wajny.

Niespadziewanka.

BERN. „Temps" pisze: S pryczyny niespadziewanaho pajaŭleńnia na rasiejskim fronci armii hieneral-an-szefa Kewesa, katoraja była dahetul u Serbii, hienerał Leczyckij byŭ prymuszen prypynić swajo nastupleńnie na pałudziennaje kryło armii Botmera i źwiarnuć swaje siły proci Kewesa.

Ruch wojsk.

BUKARESZT. U pałudziennaj Bessarabii iznoŭ adbywajecca wialiki ruch wojska. Apawiadajuć, szto tam sabrali kala 300.000 sałdatoŭ. Czornamorski fłot dastaŭ prykaz sabracca miž wychadam Dunaju i Akkermanam. Hłaŭnakamandujuczym czornamorskaho fłotu zamiest wyjszoŭszaho u adstaŭku admirała Eberhardta naznaczen admirał Kołczak.

Nowaja wajennaja rada.

BUKARESZT. Hazety piszuć, szto ŭ rasiejskaj hłaŭnaj kwatery hetymi dniami adbudziecca nowaja wajennaja rada, na katoraj buduć francuskije i anhlickije aficery.

Haspadarka u Persii.

KOPENHAGA. (W.T.B.). Pasły Rasiei i Anhlii ŭ Teheranie abmienialisia s perskim prawicielstwam notami, adznaczywajuczy zhodliwaść troch prawicielstw i achwotu pracawać razam dziela finansoŭ i wajennaj orhanizacii; jana ŭładzicca hetak, szto ŭ paŭnocznaj czaści Persii budzie stajać perskaja brygada z rasiejskimi instruktarami, a ŭ pałudziennaj czaści Persii perskaje wojsko budzie pad kirunkam anhliczan.

Prymusowyje «dabrawolcy».

PIECIARBURH. Rasiejskije hazety paczali drukawać zabitych u francuskaj armii rasiejskich „dabrawolcoŭ". Dahetul nadrukowany 2.100 imion zabitych, blizka ŭsie—žydoŭskije. Mnoha zabitych — wiadomyje palitycznyje emihranty.

# Z usiaho świetu.

Smierć Kaminury.

TOKIO. Admirał Kaminura, razbiŭszyj rasiejski fłot u Karejskaj pratocy, pamier niespadziewanaj śmierciu.

# TELEHRAMY.

Aŭstryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. (W.T.B.) 7/VIII. *Rasiejski front:* U Bukowinie — biez pieramien. Rasiejskije pazycii kala Jabłonicy, Worochty i Tartarowa zdabyty nami. Na-abapoł Delatynia adbity czyślenyje ataki. Kala Wiercielki i Załoža — zajadłyje bitwy. U bitwach kala chutara Trościanik, katory my zdabyli ŭczora wieczeram, rasiejcy mieli ciažkije straty.

*Italjanski front:* Paśla zajadłaho ahnia artylery na fronci Izonco, katory trywaŭ niekolki hadzin, italjancy szturmawali pieradmostnyje forty kala Gerca i na płoskahory Doberdo. U kontratakach naszaje wojsko adbiło czaść pierszaj pazycii. Dahetul uziaty ŭ pałon 32 aficery i 1200 sałdatoŭ.

Paruczyk Banfild nad Tryestskaj zatokaj zbiŭ czaćwiorty aeropłan worahoŭ.

Italjanskaja artyleryja zrujnawała ŭ Gercu klasztor miłasernych bratoŭ. Pamocznik pryora ciažka ranien. Zabity niekolki bratoŭ, inszyje paranieny. Klasztor słužyŭ za łazaret i mieŭ znaki „czyrwonaho kryža".

WIENA. (W.T.B.). 8/VIII. *Rasiejski front:* U Karpatach, na ŭschodzi ad Jabłonicy i Worochty, ŭziaty 1000 pałonnych i 4 kulemioty. Kala Delatynia adbity silnyje rasiejskije ataki. Na ŭschodzi ad Otyńji i Tłumacza worahi atakawali wialikimi massami. Kala Otyńji worahi prarwalisia cieraz naszu pierszuju liniju, ale kontratakaju byli atkinuty nazad i stracili bolsz 1.000 pałonnych. Kala Tłumacza abaraniaŭszajesia wojsko adsunuto nazad. Na pałudni ad Wiercielki ŭziaty 700 rasiejskich pałonnych i 5 kulemiotoŭ. Kala Załoža spakoina. Kala Torczyna, na Wałyni, adbit rad zajadłych rasiejskich atak. Worahi adbity kontratakami. Na pałudni ad Stobychwy iznoŭ adbity niekolki rasiejskich szturmoŭ.

*Italjanski front:* Zajadłyje bitwy ŭ wakolicach Gerca iduć z niezmienszanaj siłaj. Wojsko na zachodzi ad Izonco adbiło czyślenyje ataki worahoŭ, wiedzienyje wialikimi siłami. Uziaty ŭ pałon 2932 sałdaty, 72 aficery. Adważnaje wojska, kab uściereczczysia strat, uziato na uschodni bierah Izonco. Na płoskahory Doberdo i na pałudni ad jaho italjanskije ataki adbity z wialikimi stratami. Usie naszy pazycii astalisia ŭ naszych rukach.

WIENA (W.T.B.). 9/VIII. *Rasiejski front:* U wakolicach Kapula, ŭ Bukowinie, worahi adkinuty na poŭnacz. Na wierchnim Prucie naszaje wojsko zdabyło wiarszyny na ŭschodzi ad Worochwy. Bajewyje siły kala Otyńji ŭziaty nazad na zachod. Bitwy tut iszli dalej i ŭczora z niepamienszenaj siłaj. Na pałudni ad Załoža ŭziaty ŭ pałon 12 aficeroŭ i 966 sałdatoŭ. Na Wałyni iznoŭ uźnialisia bitwy z najwyszejszaj siłaj. Pry Kisielinie i Kaszoŭcy worahi wiali ŭ ataku swaje sibirskije pałki i hwardiju hustymi hramadami. Usiudy jany adbity, — szmat dzie sztykami. Pierad naszymi pazycijami pole zasypano trupami.

*Italjanski front:* Zajadłyje bitwy ŭ wakolicach Gerca trywajuć dalej. Uczora pa-abiedzie paadzinokije atrady worahoŭ dajszli da horadu. Kala Monte San-Miszele i San-Martino my adbili worahoŭ z nadta wialikimi stratami ŭ ich.

Tureckaje apawieszczeńnie.

KONSTANTYNOPOL. 7. VIII. Na Kaŭkaskim fronci my ŭziali rasiejskije pazycii kala miasteczka Kizilagach, u 16 wierstach na zachodzi ad Musza; pry hetym uziaty ŭ pałon 1 paruczyk i bolsz za 200 sałdatoŭ, zdabyty 7 harmat i 6 kulemiotoŭ.

KONSTANTYNOPOL. 9. VIII. *Kaukaski front:* Worahi atkinuty na Musz. Kala Oknota my iznoŭ uziali 200 pałonnych, 1 harmatu i 4 jaszczyki s patronami.

KONSTANTYNOPOL. 8. VIII. Na Kaŭkaskim fronci naszaje wojsko pierajszło ŭ nastupleńnie i zdabyło Bitlis i Musz. U rukapasznaj bitwie na pałudni ad Musza my ŭziali ŭ pałon dźwie roty piachoty.

Mižnarodny rabotnicki ruch.

† Lilli Braŭn.

BERLIN (W.T.B.). Wiadomaja niamieckaja socyalistka, piśmiennica Lilli Braŭn, pamierła ŭczora ad udaru ŭ Cellendorfie, kala Berlina. Jana prynaležała da umiarkawanaho kirunku socyalizmu.



Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.